

סיכום מסכת ערכין

פרק א'

משנה א'

מה מרבה לנו המשנה מהמילה הכל? במעריכין, ילד בן 12 מופלא שמעריך, ונערכין אפי' מנוול ומוכה שחין, נודרים אגב כולם נקט, ונידרין אפי' פחות מבן חודש נידר. מה החידוש בכהנים? שכתוב ואם מך הוא מערכך והעמידו לפני הכהן, שמשמע דווקא ישראל לפני כהן, ואם כהן עני לא שייך בערכין גם כהן עשיר קמ"ל. לווים וישראלים? אגב כהנים נקט. נשים ועבדים מניין יש להם לשלם? אשה מתי שתתגרש או שתתאלמן ועבד מתי שישתחרר או שנתנו להם כסף שאין לבעלה או לאדונו רשות בזה. מה דין כהנים לויים ישראלים נשים ועבדים? מעריכין ונערכין נודרים ונידרים. טומטום ואנדרוגינוס? מעריכין נודרים ונידרים. למה אינם נערכין? מפני שכתוב אם זכר ואם נקבה שצריך שיהיה זכר ודאי ונקבה ודאית. חרש שוטה וקטן? נערכים ונידרים. למה אינם מעריכין ונודרים? מפני שאין בהם דעת. פחות מבן חודש? רק נידר שאין לו ערך קצוב בתורה ואין בו דעת לנדור ולהעריך.

משנה ב'

מה דין הנכרי? נודר ונידר לכו"ע ולגבי מעריך ונערך מחלוקת. לר' מאיר נערך ולא מעריך. לר' יהודה מעריך ולא נערך. במה הם חולקים? שכתוב בתורה "איש" כי יפליא לרבות הנוכרי ר' מאיר אומר שכמו שריבינו חרש שוטה וקטן שנערכים כך נכרי ולר' יהודה כמו שריבינו טומטום ואנדרוגינוס שמעריכין כך גם נוכרי.

משנה ג'

הגוסס והיוצא ליהרג מה הדין? לכו"ע נודר מעריך ומקדיש ואינו נידר ומחלוקת אם נערך לת"ק לא נערך לר' חנניא בן עקביא נערך מפני שדמיו קצובים. מה הטעם שלא נידרים? מפני שאין להם דמים. ומה הטעם של ת"ק שלא נערכים? בגוסס מפני שלא בר העמדה והערכה הוא והיוצא ליהרג מפני שכתוב כל חרם אשר יחרים מן האדם לא יפדה. במה חולק ר' יוסי על ת"ק? שאם הגוסס או היוצא ליהרג הזיקו האם היורשים חייבים לשלם, לת"ק בגלל שמלווה הכתובה בתורה לאו כשטר דמיא לכן לא גובים מהיורשים, ולר' יוסי מלווה הכתובה בתורה כשטר דמיא לכן גובים מהיורשין.

משנה ד'

האשה שנפסק דינה ליהרג והיא מעוברת האם ממתנינים לה עד שתלד? תלוי עוד לא ישבה על המשבר לא ממתנינים לה. ישבה על המשבר ממתנינים לה. הטעם? שמישבה על המשבר הוולד נעקר ממנה והוא לא חלק ממנה. מה החידוש שאם עוד לא ישבה על המשבר אין ממתנינים לה? שאנו לא אומרים שהוולדות הם רכוש הבעל. אשה שנהרגה האם נהנים בשערה? שערה ממש לא, שער שהיה מחובר לשערה ואמרה לתת אותו לביתה או לאשה אחרת מותר ליהנות. בהמה שנהרגה? אין נהנים בשערה.

פרק ב'

משנה א'

מהו הערך הכי פחות? סלע שכתוב וכל ערך יהיה בשקל הקודש. הערך הכי גבוה? 50 סלע (זכר מ- 20 עד 60). **עני שהעריך והתחייב סלע ואח"כ העשיר האם צריך להוסיף? תלוי** אם נתן כל הסלע לפני שהעשיר לא צריך להוסיף מפני שגמר התחייבותו, ואם לא שילם כל הסלע צריך לשלם כערך עשיר. **עני שיש לו 5 סלעים כמה נותן? מחלוקת, לחכמים נותן 5 סלעים מפני שכך יכול לתת, ולר' מאיר אם יכול לתת כל הערך נותן כל הערך, ואם לא נותן סלע. נידה שטעתה מהו מס' הימים לכל הפחות שיכולה לטעות? 7 ימים. ולכל היותר? 17 יום. לטהר או להחליט מצורע כמה הסגרים לכל הפחות? 1 (בשחין ומכווה). וכמה לכל היותר? 3 שבועות (בנגעי בתיים).**

משנה ב'

כמה חודשים מעוברים לכל היותר יש בשנה? 8 חודשים. לכל הפחות? 4 חודשים. הטעם? מפני שחודש לבנה הוא 29.5 יום. $1 - \frac{2}{3}$ שעה ו- 73 חלקים. ואין מחשבים שעות לחודשים אלא ימים, לכן שני חודשים לבנה יוצא 59 יום ($59 = 29.5 \times 2$) ולפי החשבון הזה היו צריכים לעשות חודש מלא (30 יום) וחודש חסר (29 יום) (ז"א ששה חודשים מלאים ושישה חודשים חסרים) אבל יש השאריות ולכן לפעמים מוסיפים חודשים מעוברים, ובשנה אח"כ מחסרין. **מתי מביאים שתי הלחם? בשבועות. מתי אופים אותם? ערב שבועות. כמה זמן נאכלים מאפיתן לכל הפחות? יום שני ולכל היותר? יום שלישי, יום שני שיוצא שבועות לא ביום ראשון (שאופים בערב החג ונאכלים בחג), וכשיוצא שבועות יום ראשון א"כ אופים שתי הלחם ביום שלישי (שאפיתן אינה דוחה השבת) ונאכלים ביום ראשון ביום שלישי לאפיתן שזה חג השבועות. מתי מביאים לחם הפנים? כל שבת. כמה זמן נאכלים מאפיתן? לכל הפחות ליום התשיעי (אופים ביום שלישי ונאכל לשבת הבאה) ולכל היותר ל- 11 שראש השנה. יצא ימי חמישי ושלישי א"כ אופים ביום רביעי ונאכל לשבת הבאה. קטן נימול לכל הפחות? ביום השמיני. ולכל היותר? ביום ה- 12 מתי ליום השמיני? כרגיל. ל- 9? נולד ביה"ש. ל- 10? נולד ביה"ש ערב שבת. ל- 11? נולד ביה"ש ערב שבת אח"כ זה ערב שבת ואח"כ יו"ט. ל- 12? נולד ביה"ש שבוע לפני ער"ה.**

משנה ג'

כמה תקיעות היו במקדש? לכל הפחות 21 ביום רגיל, ולכל היותר 48 בערב שבת של חג הסוכות (עיין סוכה פרק ה' משנה ה'). בכמה נבלים השתמשו הלוויים בדוכן? לכל הפחות 2 ולכל היותר 6 (ולא התפרש הטעם). על איזה חליל המשנה מדברת? שהיו מנגנים בו על הקרבן בימים שהיו אומרים הלל שלם. כמה ימים בשנה היו מנגנים בחליל? 12 יום. באיזה ימים? בשחיטת פסח ראשון ובשחיטת פסח שני יו"ט ראשון של פסח, ויו"ט ראשון של שבועות ושמונת ימי חג הסוכות. בכמה חלילין משתמשים? לכל הפחות 2 ולכל היותר 12. הטעם? כנגד 12 יום שהחליל מכה לפני המזבח. האם החליל דוחה שבת ויו"ט? החליל שמכה לפני המזבח דוחה, והחליל של בית השואבה לא דוחה. באיזה חליל היו מנגנים? של אבוב ולא של נחושת. הטעם? שקולו של אבוב היה יותר ערב. איך היו מסיימים הנגינה

בחליל? אחד לבד מסיים מפני שנשמע יותר יפה.

משנה ד'

על מה מדברת המשנה? מי היה מנגן בחליל. **מהי נקודת המחלוקת?** אם מעלים מדוכן ליוחסין ולמעשרות. **לר' מאיר?** אין מעלין לא ליוחסין ולא למעשרות, לכן אפי' עבדים היו מנגנים. **לר' יוסי?** מעלין ליוחסין ולא למעשרות לכן רק משפחות מיוחסות מישראל היו מנגנים. **לר' חנינא בן אנטיגנוס?** מעלין למעשרות וליוחסין לכן רק לווים היו מנגנים.

משנה ה'

מהן טלאים המבוקרים? התנא של משנתנו אוחו שכמו שקרבן פסח צריך ביקור 4 ימים כך גם קרבן התמיד. **כמה טלאים מבוקרים צריך בלשכה?** לכל הפחות 6. **הטעם?** לשבת שאחר ר"ה שצריך 6 טלאים. **מי תוקע בחצוצרות?** הכהנים בניסוך המים. **כמה צריך לכל הפחות?** 2. **לכל היותר?** במשנה מובא עד לעולם, אבל בדברי הימים משמע עד 120. **כמה כנורות היו בדוכן?** לכל הפחות 9, ולמעלה אין שיעור.

משנה ו'

כמה לווים היו בדוכן? לכל הפחות 12 ולמעלה אין שיעור. **הטעם?** 9 לכנורות 2 לנבלים ו-1 לצלצל. **במה קטן לוי יכול לעבוד?** מתי שהלויים אומרים שירה לשיר עימם בפה. **מדוע לא בכלי?** לתת תבלין בשירה שקול ילד נשמע יותר יפה. **קטן יכול להצטרף ל-12 לויים על הדוכן?** לא. **האם עומד על הדוכן?** לא, ראשיהם מגיעים לרגלי הלויים. **איך היו נקראים?** צוערי הלויים, או מלשון צער שהבוגרים לא יכולים להשוות קולם, או מלשון צעירים.

פרק ג'

משנה א'

אלו דברים שהתורה קבעה לפעמים זה להקל לפעמים זה להחמיר? ערכין, שדה אחוזה, שור שהמית את העבד, אונס ומפתה, מוציא שם רע. **איך זה יוצא בערכין?** אחד שהעריך בן אדם נאה או בן אדם מכוער משלם ערך 50 סלע אפי' שהיפה שווה 100 והמכוער שווה 20. **אמר דמיו עלי?** משלם לפי השווי 100 סלע על היפה, ו-20 על המכוער.

משנה ב'

מהי שדה אחוזה? שדה שאדם קיבל בירושה מאביו עד יהושע בן נון. **שדה מיקנה?** שאדם קנה שדה אחוזה. **אדם שהקדיש שדה אחוזה איך פודה השדה?** זרע חומר שעורים ב-50 שקל. **כמה הוא חומר?** כור שהוא 30 סאה. **מה יכול לזרוע שם?** 30 כור שעורים. **אם הקדיש שדה עם אילנות?** משלם קודם האילנות ואח"כ משלם 50 שקל על כל שטח שאפשר לזרוע חומר שעורים. **אם לא פודה השדה עד היובל מה קורה עם השדה?** יוצאת לכהנים. **מתי צריך לשלם 50 שקל?** אם פודה מיד אחר היובל. **כל שנה אח"כ כמה מורידה מהחשבון?** סלע ופונדיון. **מדוע?** שבסלע יש 48 פונדיונים, ועוד פונדיון עמלת פריטה. א"כ יוצא שבחמישים סלע יש 49 סלעים, ו-49 פונדיונים. **מתי זה מקל הקיצבה הנ"ל?** אדם שהקדיש בפרדסות סבסטי שזה מקום יקר. **מתי זה מחמיר?** בחולת המחוז שזה מקום זול. **איך פודה שדה מקנה?** מחלוקת לת"ק לפי שווי השדה. לר' אליעזר כמו בשדה אחוזה. **א"כ לר' אליעזר מה החילוק בין שדה אחוזה לשדה מקנה?** שבשדה אחוזה שפודה צריך להוסיף חומש, ובשדה מקנה לא מוסיף חומש.

משנה ג'

שור שהמית את העבד מה משלם? קנס 30 שקלים. **מתי זה מקל?** שהמית עבד יפה שווה יותר מ- 30. **מתי זה מחמיר?** שהמית עבד מכוער ששווה פחות מ- 30. **שור שהמית בן חורין?** משלם כמה ששווה למוכרו לעבד. **חבל בעבד או בן חורין?** משלם נזק שלם כמה היה שווה לפני הנזק וכמה שווה לאחר הנזק ומשלם ההפרש.

משנה ד'

אונס ומפתה כמה קנס משלם? 50 שקל. **מניין?** שמפתה כתוב כסף ישקול שזה שקלים, ובאונס כתוב 50 ולומדים גזירה שווה ששניהם 50 שקל. **מתי זה להקל?** שאנס או פתה חשובה שבכהונה. **מתי זה להחמיר?** שאנס או פתה הקטנה שבישראל. **בושת ופגם איך משלם?** בושת לפי המבייש והמתבייש כשהמבייש נקלה בושתו חמורה. ומתבייש חשוב בושתו חמורה. **פגם איך משלם?** כמה מוכנים לשלם על שפחה בתולה וכמה מוכנים לשלם על שפחה נשואה, ומשלם ההפרש.

משנה ה'

מהו מוציא שם רע? שאדם שהתחתן, וטוען שאין לאשתו בתולים, והוכיחה שהיה לה בתולים. **כמה משלם?** 100 שקל. **מתי זה להקל?** שהוציא שם רע על חשובה שבכהונה. **ומתי זה להחמיר?** שהוציא שם רע על פשוטה שבישראל. **מה אנו רואים מדיני אונס ומפתה ומוציא שם רע?** שאפי' שבאונס ומפתה עשה מעשה, ומוציא שם רע רק דיבר, בכל אופן במוציא שם רע משלם כפול. **היכן עוד רואים שדיבור יותר גרוע ממעשה?** שבמרגלים שדיברו על הארץ נחתם גזר דינם של דור המדבר, שלא להכנס לארץ. שכתוב "וינסו אותי זה עשר פעמים" וכו'.

פרק ד'

משנה א'

לשון נודר שייך גם בערכין? כן. שכתוב שאם לא תשיג יד הנודר. **הישג יד במי בודקים?** **בנודר.** גיל השנים במי? **בנידר.** במין זכר או נקבה? **בנערך.** השג יד **בנודר כגון?** עני שהעריך עשיר נותן ערך עני, ועשיר שהעריך עני נותן ערך עשיר.

משנה ב'

איך הדין בקרבנות? ת"ק אומר שבקרבנות הולכים אחרי ערך הנודר כגון שעבר מצורע ואמר קרבנות של מצורע זה עלי, מביא לפי המצורע אם עני אם עשיר. **מה אומר רבי?** שאין חילוק בין קרבנות לערכין. רק תלוי אם הנידר חייב או לא שאפי' בערכין אם אמר עשיר ערכי עלי ואמר העני מה שאמר זה עלי, נותן ערך עשיר. **היה עשיר בשעת הערך או בשעת הנתינה, כמה נותן?** ערך עשיר. **היה עני בשעת הערך ובשעת הנתינה ובנתיים נהיה עשיר?** מחלוקת, לת"ק, נותן ערך עני מפני שהיה עני בשעת הערך ובשעת נתינה, לר' יהודה נותן ערך עשיר שצריך שיהיה מד משעת הערך עד שעת נתינה.

משנה ג'

מה הפי' אבל בקרבנות אינו כן? שבקרבנות מחשבים לבן אדם לפי שעת הבאת הקרבנות בלבד, **מה הפי' אפי' אביו מת והניח לו?** שאביו גוסס והלך למות ויניח לו רבוא סלעים נותן ערך עני. **מה הפי' ספינתו בים ובאו בריבואות?** שמשכיר ספינה בים ומשלמים לו בסוף התקופה רבואות. בגלל שאין לו עכשיו כסף נותן ערך עני

ששכירות משתלמת לבסוף. למה שלא יגבו מהספינה? מפני שזה פרנסתו והקדש לא גובה מדבר שמפרנס.

משנה ד'

שנים בנידר כגון? ילד שהעריך זקן, נותן ערך זקן. וזקן שהעריך ילד נותן ערך ילד. **ערכין בנידר כגון?** איש שהעריך אשה נותן ערך אשה, וכן להיפך. **מתי בודקים את הערך?** בזמן הערך אפי' אם הנערך מתבגר נותן כזמן הערך. **יום שלושים איך נחשב?** כלמטה ממנו, ופטור כי אין לו ערך. **שנת חמש ושנת עשרים?** כלמטה מהם. **שנת שישים?** כל מטה ממנו. **מניין?** שבשישים כתוב מבן שישים שנה ומעלה, ולומדים על כולם. **באיזה לימוד לומדים זאת?** בהו"א המשנה הבינה שלומדים במה מצינו וא"כ לא שייך ללמוד שבשישים כלמטה ממנו זה להחמיר ובשנת חמש ובשנת ועשרים זה להקל, ומסבירה המשנה שלומדים ג"ש שנה, שנה ובג"ש לומדים להקל ולהחמיר. **למה בשישים זה להחמיר?** כי מעל שישים הערך שלו פחות מתחת לגיל שישים. **מה סובר ר' אליעזר?** שלומדים מפדיון הבן שבפדיון הבן פודים מחודש ויום. כך גם כאן צריך שיהיה חודש ויום יותר מהגיל שכך יחשב גיל הנערך.

פרק ה'

משנה א'

האומר משקלי עלי מה נותן? נותן משקל. **לפי איזה שווי?** אם פירש כסף ואם זהב. **ואם לא פירש?** יכול לתת או שלי כל דבר שרגילים לשקלו. **אם הוא אדם שיכול לתת משקלו זהב?** נותן משקלו זהב. **מניין לומדים זאת?** כמו שראינו באמא של ירמטיה. **האומר משקל ידי עלי איך שוקלים היד?** מחלוקת. **לר' יהודה?** מכניס ידו לחבית של מים (לדעת הנפח) ואח"כ לוקח בשר חמור עם עצמות וגידין כמו ביד ובודק אם הנפח מתאים, שמכניס הבשר חמור לתוך החבית ואח"כ שוקל בשר החמור וזהו המשקל. **מה סובר ר' יוסי?** שלפעמים יתן יותר עצמות וגידין או פחות (שהם כבדים יותר מבשר) והמשקל לא יהיה מכוון לכן שמין כמה היד ראויה לשקול.

משנה ב'

מה החומרא בנדרים יותר מערכין? שבנדרים אם אמר דמי ידי עלי חייב ובערכין פטור. **איך משלם?** שמין כמה הוא שווה למכרו לעבד וכמה שהוא שווה למכרו לעבד שהאדון משאיר זכות להשתמש בידו ומשלם ההפרש (ולא מחשבין כמה שווה בלי יד כי בלי יד יורד מערכו). **מה החומרא בערכין יותר מנדרים?** שבערכין אמר ערכי עלי ומת היורשים משלמים כי ערכו קצוב ואם אמר דמי עלי ומת לא יתנו היורשים כי אי אפשר לאומדו. **ערך ידי או רגלי עלי מה הדין?** לא אמר כלום כי ערך זה לאדם שלם. **אמר ערך ראשי עלי או ערך כבדי עלי?** משלם הערך שכל דבר שהנשמה תלויה בו זה כמו שאומר ערכי עלי.

משנה ג'

אמר חצי ערכי עלי מה נותן? התכוון לומר אני יתן חצי מהערך שלי שכתוב בתורה **וכך נותן ערך חיי עלי?** התכוון לומר ערך של החצי שלו הוא יתן וכיוון שלא יכול להיות אם חצי גוף נותן ערך שלם. **חצי דמי עלי?** נותן חצי משוויו **דמי חציו עלי?** נותן דמי

כולו שזה דבר שהנשמה תלויה בו.

משנה ד'

ערכו של פלוני עלי ומת המעריך? מפני שהערך קצוב יתנו היורשים. **הבן של פלוני עלי ומת הנודר?** יתנו היורשים (אפ"י בזמן שהנודר היה חי לא היה ידוע שדמי הנודר) **מת הנודר?** לא יתנו היורשים שאי אפשר למדוד הנודר, עכשיו הוא מת ואין דמים למתים.

משנה ה'

שור זה (עלי) עולה או בית זה קרבן לאיזה קרבן? קרבן לבדק הבית. **מת השור או נפל הבית הדין?** פטור מלשלם. דמי שור זה עלי עולה או דמי בית זה עולה אפ"י שמת השור ונפל הבית חייב לשלם שהתחייב לשלם הדמים.

משנה ו'

אדם שהתחייב ערכין ולא משלם מה עושים? שלוחי ב"ד משכנין אותו (לוקחין חפצים מביתו) **אדם שהתחייב חטאת ואשם ולא הביא?** אין ממשכנין מפני שאין החטא מתכפר עד שיביא הקרבן. **לאיזה חטאת כן ממשכנין?** חטאת נזיר. **הטעם?** שמתו שמביא אחד מקרבנותיו מותר כבר מיין והוא לא מביאה על חטא. **חייבי עולות ושלמים?** ממשכנין אותם. **הטעם?** שאין באין על חטא. **על איזה עולה אין ממשכנין?** עולת מצורע שמעכבת את טהרתו. **איך אפשר למשכן על קרבנות הרי צריך שהקרבן יהיה לרצונו?** כופין אותו עד שיאמר רוצה אני. **באיזה דבר עוד עושים כך?** באדם שחייב לתת גט לאשתו ולא רוצה וצריך מרצונו כופין אותו עד שיאמר רוצה אני.

פרק ו'

משנה א'

מהו אם היתומים? שהאבא השאיר חוב ומוכרים מנכסי היתומים לשלם החוב ושמים הנכסים. **באיזו צורה?** מכריזים 30 יום רצופים או כל שני וחמישי במשך 60 יום. אפ"י שזה יוצא רק 18 יום אבל המכרז נמשך יותר זמן ויש אפשרות שיעלו המחיר יותר גבוה. **מהו אם ההקדש?** שאדם הקדיש שדה מקנה ונפדית בשווייה. **איך שמים אותה?** מכריזים עליה למכירה 60 יום בבוקר ובערב בזמן שהפועלים נכנסים לעבודה ובזמן שהפועלים חוזרים מהעבודה שיהיה פרסום לדבר. אדם הקדיש נכסיו והיתה עליו כתובת אשה **האם צריך להדיר הנאה ממנה שיגרשנה?** לר"א חוששים לקנוניא שמגרש את אשתו כדי להוציא הנכסים מהקדש שהרי לא יכול לשאלו על נדרו ולר"י יהושע אפ"י שיש חשש לקנוניא אבל בשביל להוציא הנכסים מהקדש יכול לשאול על נדרו, ולכן לא צריך להדיר הנאה. **באיזה מקרה גם לר' יהושע צריך להדיר הנאה?** באיזה מקרה גם לר' יהושע צריך להדיר הנאה? אם היה ערך לכתובתה חוששים בשביל שישלם הערב לאשה כתובתה ואח"כ יחזירנה ויעשו קנוניא על כספו של הערב.

משנה ב'

המקדיש נכסיו מתי הקדיש? אחרי שגרש אתא שתו שכבר אין חשש לקנוניא, **מה היה חייב המקדיש?** כתובה לאשתו וחוב לחברו. **האם הכסף שהקדיש שייך להקדש?** לא, כי כבר הנכסים משועבדים לכתובה ולחוב, **מה עושים?** פודים בדבר מועט הנכסים בשביל

לשלם הכתובה והחוב שלא יאמרו הקדש יוצא בלא פדיון. **אדם שהיה חייב 100 מנה והקדיש 30 מנה האם הכסף משועבד לחוב? כן. לכן מה עושים?** המלווה נותן עוד דינים ללווה והוא פודה ה - 90 מנה שלא יאמרו שהקדש יוצא בלא פדיון. **למה היה הווי"א שה - 90 מנה לא ישתעבדו לחוב?** שזה פחות מהחוב והמלווה לא סומך על זה שנתן ההלוואה אבל עד 50 אחוז מההלוואה אדם סומך על זה לתת הלוואה. משנה ג'

אדם שאמר ערכי עלי ולא ישלם מה עושים? ממשכנים אותו (לוקחים מביתו חפצים בעל כרחו). **אלו דברים משאירים לו? מזון, או מעות למזון ל - 30 יום בגדים ל - 12 חודש, מטה מוצעת וסנדלין ותפילין. האם משאירים מעות שיוכל לקנות הדברים הנ"ל למשפחתו?** לא, רק לו ולא למשפחתו. **אם המעריך הוא אומן מה עוד משאירים לו?** שתי כלי אומנות מכל מין ומין, שאם ישבר לו אחד שיהיה לו אחר. **האם זוכר וחמר גם משאירים להם כלי אומנותם?** לת"ק לא, לר"א משאירים.

משנה ד'

מה הפי' היה לו מין אחד מרובה ומן אחד מועט? כגון חרש שהיה לו 3 מעצדין ושני מגירות. **מה היה ההווא שנאמר לו?** שמכיר מעדד אחד ויקנה מדירה שהמעצד השלישי הוא במקום מגירה, שהוא משאיל לחבירו מעצד, וחבירו משאיל לו מגירה. **אלא מה עושים?** המעצד השלישי המיותר לוקחים ממנו והמגירה היחידה משאירים לו. **התפילין של אדם האם נקראים נכסיו?** כן שהמקדיש נכסיו, שמים לו גם התפילין וצריך להלוות כסף לפדות התפילין.

משנה ה'

מחפצים של מי ממשכנים לאחד שהקדיש או העריך? רק מחפציו האישיים ולא החפצים של אשתו ובניו. **בגדים של אשתו ובניו שצבעם מחדש האם ממשכנים?** אפי' שלא לבשו מאז שצבעם מפני שצבעם לשמם נקרא שלהם. **אם קנה סנדלים למשפחתו ועוד לא נעלו אותם?** אפי' כאן אנו אומרים שנקרא שלהם מפני שקנה ואתם בשבילם. **איך שייך להעלות שווי של העבד?** שמלבישים לו בגד ב - 30 מנה והשווי של העבד עולה ב - 100 מנה. **מתי פרה שווה יותר?** ביום השוק שיש יותר קונים לבשר. **היכן מרגלית שווה יותר?** בכרך שיש שם אנשים יותר עשירים. **לפי מה פודים אלו מהקדש?** מרגלית לפי מקומה ופרה ועבד לפי הזמן איך שהם.

פרק ז' בערכין

משנה א'

אדם שהקדיש שדה אחיזה או מהנה מה דינה ביובל? שדה אחוזה לכהנים שדה מקנה לבעלים הראשונים. **לפי איזה חשבון פודים השדה אחוזה?** כל חומר שעורים (מקוב זריעת כור) ב – 50 שקל כסף. **כל שנה שהשדה נמצאת אצל הקדש כמה מורדים לפודה?** סלע ופדיון. **מהו החשבון?** שכל סלע הוא 48 פודיונים ויש לנו בין יובל ליובל 49 שנה. 49 סלעים מתחלקים ל – 49 שנה. וסלע ה – 50 מחלקים ל – 48 פודיונים, וועד פודיון לעמלת פריטה א"כ יש לנו 49 סלעים ו – 49 פודיונים ל – 49 שנים בין יובל ליובל. **מכמה שנים מחשבים ההורדה לפודה?** עד שנתיים לפני היובל שכתוב וחשב את שני ממכרו. **לכן איזה עיצה נותנת המשנה?** לא להקדיש שדה אחוזה פחות משני שנים מהיובל מפני שאם רצה לפדות הוא יצטרך לשלם 50 סלעים וכל חומר שעורים ואם לא יפדה יעבור לכהנים. **האם מחשבים חודשים?** להקדש אין מחשבים חודשים שאם עברה חצי שנה משלם על כל השנה אבל הקדש מחשב חודשים שאם נכנסה כבר שנת 48 אין לפודה כבר שתי שנים לחשב שני ממכרות ויפדה במחיר מלא. **מה הפי' המקדיש את שדהו בשעת היובל?** שמקדיש שדה אחוזה בזמן שהיובל נוהג. **איך מחשבים נקעים עמוקים 10 טפחים?** מלאים מים לא מחשבים שאינם ראויים לזריעה, ואין מלאים מים מחשבים בפני עצמם. **אינם עמוקים עשרה טפחים?** אפי' מלאים מים נמדדים יחד עם השדה (וכן בסלעים). **שלוש שנים לפני היובל כמה צריך לשלם לפודה?** סלע ופדיון לכל כור לכל שנה. **האם יכול לשלם ב – 3 תשלומים?** לא. צריך לתת הכל ביחד.

משנה ב'

מי פודה בסדר שלמדנו במשנה א'? כולם בין בעלים בין אדם אחר שפודה השדה. **מה ההבדל בין הבעלים לבין כל אדם?** שרק הבעלים נותנים חומש על מחיר הפודיון נשאר כל אדם לא מוסיף חומש.

משנה ג'

מתי אין השדה אחוזה יוצאת לכהנים ביובל? מתי שהמקדיש גאל או שבנו גאל. **מה ההבדל אם המקדיש גאל או בנו?** שהמקדיש גאל השדה חוזרת אליו מיד, ושבנו גואל השדה חוזרת לאביו המקדיש רק ביובל. **אם אדם אחר גאל להיכן יוצאת השדה?** אם המקדיש גאל מהאחר השדה נשאר אצל המקדיש ואם לאו השדה יוצא לכהנים. כהן שגאל הדה והמקדיש לא גאל ממנו האם יכול להשאיר השדה אצלו שהרי יוצאת לכהנים? לא, השדה מתחלקת לכל הכהנים שבאותו המשמר של השבוע הראשון של היובל.

משנה ד'

באיזה אופן יוצאת שדה אחוזה לכהנים ביובל? מחלוקת לר"י הכהנים משלמים ומקבלים השדה, שלומד ממקדיש בית שהפודה צריך לשלם, לר"ש מקבלים השדה בחנם כמו שלמי ציבור, לר"א מקבלים בחנם השדה רק אחרי שמשחו גאל השדה. **לר"א איך נקראת שדה אחוזה שלא גאלו אותה?** ביובל הראשון שדה ראשים מלשון שנעזבה ללא גואל וביובל לאח"כ ראשי ראשים.

משנה ה'

אדם שקנה שדה אחוזה מאביו, מת אביו ואח"כ הקדיש מה דינה? שדה אחוזה (אפ"י שקנה שדה מקנה אבל עברה לו בירושה) **הקדישה ואח"כ מת אביו?** מחלוקת לר"מ נקראת שדה מקנה בגלל שמת שהקדיש היתה אצלו בתור שדה, מקנה, ולר"י ור"ש נקרא שדה אחוזה שנאמר ואם את שדה מקנתי אשר לא משדה אחוזתו שלא יכולה להיות אצלו שדה אחוזה אבל פה השדה מקנה ראויה להיות אצלו שדה אחוזה. **אדם שהקדיש שדה מקנה מה דינה ביובל?** חוזרת לבעלים הראשונים שהוא לא יכול להקדיש גוף השדה רק אם השני תבואות עד היובל. **מה ההבדל בין ישראל לוי וכהן?** שלוי וכהן גואלים גם לאחר היובל ומקדישים גם ביובל משא"כ הישראל עד היובל ואם לאו השדה יוצאת לכהנים ולכן לא יכול להקדיש ביובל.

פרק ח'

משנה א'

מה הפירוש המקדיש שדהו בשעה שאינה יובל? אדם שמקדיש שדה בזמן שאין היובל נוהג (אחר שגלו שבט ראובן גד וחצי שבט המנשה) **איך פודים את השדה?** עושים מכרז ואומרים לבעל השדה שיתן השדה שהוא יתן מחיר ראשון מפני שהוא מוסיף חומש, (וגם שאדם מוכן לשלם על השדה), **מהו אחד שהקדיש שדהו מפני רעתה?** שאחד הקדיש את השדה שלו בגלל שההוצאות היו מרובות על ההכנסות, **מה המחיר שהציע לפדות השדה?** מחלוקת לת"ק באיסור לר"י בכבידה. **מהי נקודת המחלוקת?** ב – 2 נקודות 1. אם אפשר לפדות גם בשווה כסף. 2. האם חייביים בסכום שהחומש יהיה לפחות פרוטה וכיון שלא יכול לפדות עליו למטבע הבא אחריו שזה איסור (8 פרוטות) מה יצא לאותו אדם שגם השדה אצלו חזרה וגם שילם איסור.

משנה ב'

אדם שהעלה מחיר השדה מ – 30 ל – 40 וחזר בו כמה צריך לשלם? 10 סלעים. **הראשון שאמר 10 גם חזר בו כמה צריך לשלם?** מוכרים השדה ומשלם ההפרש עד 10, 5 אנשים העלו ראשון מ – 5 ל – 12 השני מ – 12 ל – 22 והשלישי מ – 22 ל – 35 וחזרו בהם **כמה משלם כל אחד?** אם חזרו כל אחד בנפרד כל אחד משלם מה שהעלה ואם חזרו כולם ביחד מחלקים את ה – 36 שכולם ביחד העלו וכל אחד משלם 12. **אם הבלעים ואדם אחר אומרים באותו סכום מי קודם?** הבעלים מפני שהם מוסיפים חומש.

משנה ג'

על מה עולה המפשט אמר אחד הרי היא עלי ב- 21? סוף משנה ב' שהבעלים אמרו ב – 20 ואחד שאומר ב – 21. **מי מקבל השדה?** הבעלים צריכים לפדות השדה כי מוסיפים חומש ויוצא 25 ועוד 1 שהעלה האחד שווה 26. **אמר אחד 22?** הבעלים משלמים 27. **למה אם אחד אומר ב – 25 מחייבים את הבעלים לפדות הרי יש אחד שרוצה לתת כמותו יחד עם החומש?** צריך לומר שהבעלים אמרו 20 ופרוטה. **למה שלא נאמר 20 ודינר?** שפרוטה אפשר לומר שהתנא לא חש לכתוב. **על איזה מחיר הבעלים מוסיפים חומש?** על מחיר שהם הציעו ולא על מחיר שהשני מעלה. **אמר אחד הרי היא שלי ב- 26 ופרוטה מה אמרו הבעלים?** ב- 21 שיחד

עם החומש זה 26 ופרוטה לכן מכריחים את הבעלים לפדות ב – 31 וחמש הנוספים על מה שהאחר העלה. **מה הפירוש ואם לאו?** שהבעלים לא אמרו ב – 21 אלא ב – 20 ופרוטה והאחר אומר ב- 26 א"ר יוצא שמשלם כמה שהבעלים ישלמו עם החומש.

משנה ד'

מהו חרם? שאומר הרי זה חרם ונותן לכהן. **אילו דברים אדם יכול להחרים?** צאן בקר עבד ושפחה הכנענים שהם רכוש. **אילו דברים לא יכול להחרים?** עבד ושפחה עברים ובנו ובתו. עד כמה יכול להחרים מרכושו? עד חומש. **איזה מוסר השכל מלמד אותנו רבי אלעזר בן עזריה?** שאם להקדש לא יכול להחרים כל נכסיו ק"ו שלא יבזבז יותר מחומש על דברי חולין.

משנה ה'

האם כהנים ולויים מחרימים? כהנים לכו"ע לויים תלוי ומחלוקת. **קרקעות האם לויים מחרימים?** לכו"ע אין מחרימין. **מטלטלין?** לר"ש מחרימים לר"י אין מחרימים. **הטעם?** שר"ש לומד מקרקעות ור"י לא לומד מקרקעות. **ובנין שקרקעות אין הלויים מחרימין?** שנאמר כי אחוזת עולם היא לכם. **מי מסביר המחלוקת בין ר"ש לר"י?** רבי.

משנה ו'

איזה חרמים א"א לפדות? חרמי כהנים נשארים לכהנים. **אדם שאומר הרי זה חרם למי הולך החרם?** מחלוקת לר"י בן בתירא לבדק הבית שכתוב כל חרם קודש קדשים הוא לה', וכחמים סתם חרמים לכהנים שכתוב כשדה החרם לכהן תהיה אחוזתו. **מה לומדים חכמים מכל חרם קודש קדשים לה'?** שאדם מחרים קדשי בין קדשים קלים ובין קדשי קדשים.

משנה ז'

מה ההבדל בין מחרים נדר לנדבה? בנדבה שאחראי על שווי הבהמה נותן ערך הבהמה לבדק הבית ובנדבה שאחראי על הבהמה הזאת נותן כמה שאדם יהיה מוכן לקנות הבהמה להביא אותה לנדבה. **האם אפשר להחרים בכור?** אפי" תם אפשר להחרים אפי" שהוא שייך לכהן. **איך שמים אותו בשביל לפדות?** כמה אדם רוצה לתת על הבכור בשביל לתת לנכדו או לאחיין שלו. **האם אדם יכול להעביר קרבן לקרבן אחר?** לא. **מנין?** כתוב פעם אחת אל תקדיש, יכול להקדיש שהשווי אבל לא את הבהמה עצמה.

פרק ט'

משנה א'

מה הפי' המכר את שדהו בשעת היובל? בזמן שהיובל נוהג (שבשנת היובל אי אפשר לגאול) **ממתי יכול לגאול השדה?** שנתיים אחרי המכירה עד היובל. **מנין?** שכתוב במספר שני תבואות ימכר לך. **אלו שנים שלא זרע לא עולה לחשבון השנתיים?** שלא יכול לזרוע כגון שנת שדפון, ירקות שביעית. **אלו שנים שלא זרע עולים לחשבון השנתיים?** שיכול לזרוע והוא לאזרע כגול שעשה רק חרישה לחזק הקרקע או שנתן שנה מנוחה לשדה. **מתי יש ללוקח תבואות של שלוש שנים?** שמכר לו לפני ראש השנה שדה מלאה פירות, שאוכל הפירות שעכשיו בשדה ועוד שנתיים הנ"ל.

משנה ב'

אדם שמכר שדה והלוקח מכרה לאדם אחר ממתי הראשון פודה את השדה? תלוי אם הראשון מכר לשני ביותר ממה שהשני מכר לשלישי הולך הראשון לשלישי, ואם הראשון מכר לשני

בפחות ממה שהשני מכר לשלישי הראשון הולך לשני. **הטעם?** שיש פסוק לאיש אשר מכר לו ויש פסוק לאיש אשר בתוכה ולומדים גזירה שווה גאולה גאולה מעבד עברי שתמיד הולכים

לקולא של המוכר. **באילו דברים פודה שדה מהדיוט יותר חמור מפודה מהקדש?** שפודה מהדיוט 1. לא מוכר שדה רחוקה או רעה בשביל לגאול. 2. לא להלוות כסף לגאול. 3. לא לגאול לחצאים. **מנין?** שכתוב או השיגה ידו ולא שילווה, ומצא ולא ממה שהיה לו כבר שדה רחוקה או רעה כדי גאולתו ולא לחצאין אבל בהקדש יכול לגאול ע"י אחת מהאפשרויות הנ"ל.

משנה ג'

מתי אפשר לגאול בית בבתי ערי חומה? מיד ועד שנה. **לכאורה הרי זה ריבית שגר בבית ומקבל כל הכסף בחזרה?** ריבית לא שייך רק בהלוואה שבטוח הוא מקבל את הריבית. **מה הדין אם מת הלוקח או המוכר?** בנו יכול לגאול, או המוכר גואל מיד בן הלוקח.

ראובן שמכר לשמעון באדר ושמעון מכר ללוי באייר מתי מסתיימת השנה לראובן?

ממתי

שראובן מכר לשמעון בחודש אדר. **מה הוסיפה לנו המילה תמימה?** מחלוקת לת"ק ששנה מעוברת נחשבת לשנה, ולרבי להוסיף ימים של שנת החמה שזה 11 יום.

משנה ד'

לא גאל הבית בבתי ערי חומה מתי נחלט לקונה? אחרי שנים עשר חודש. **מה הפי' חלוט?** מלשון החלטה שהבית נשאר מוחלט אצל הקונה. **מי שקיבל מתנה האם הבית נחלט לו?** כן. **מנין?** שכתוב לצמיתות. **מה היו עושים הקונים בהתחלה?** נעלמים ביום השנים עשר חודש מהמכירה בשביל שלא יוכלו לפדות הבית. **מה התקין הלל הזקן?** שהמוכר מניח הכסף בלשכה ויכול לפרוץ לביתו ומתי שהקונה רוצה לקחת כספו יקח מהלשכה.

משנה ה'

מה הפיר כל שהוא לכנים מן החומה? כגון בית הבד. **מה דינו?** כבתי ערי חומה. **מה הדין בשדות לזריעה?** לכו"ע אינם כבתי ערי חומה. **מה הדין בשדות של סלעים שראויים לקבניה?** לת"ק אינם כבתי ערי חומה לר"מ הם כבתי ערי חומה. בית שהקיר החיצוני שלו זה החומה **האם נחשב כבתי ערי חומה?** מחלוקת לר"י אינו כבתי ערי חומה לר"ש הכותל החצון הוא חומתו.

משנה ו'

מה הפי' עיר שגגותיה חומתה? שכל הבתים מחוברים והם כמו חומה סביב לעיר. **ממתי צריך שתיהיה החומה?** מימות יהושע בן נון. **מהם שני התנעים לבתי ערי חומה?** 1. שלש חצירות של שני בתים. 2. שמוקפות חומה מימות יהושע בן נון. **אלו מקומות היו התנאים הנ"ל?** 1. קצרה הישנה של ציפורי. 2. חקרה של גוש חלב. 3. יודפת הישנה. 4. גמלא. 5. חדיד. 6. אונג. 7. ירושלים. **על איזה ירושלים המשנה מדברת?** ירושלים הקטנה, שבירושלים הגדולה לא מוכרים בתים.

משנה ז'

מהם דיני גאולה בבתי החצרים? הדינים הכי קלים למוכר 1. שנוטלים מיד 2. נגאלים כל 12 חודש 3. יוצאים בגרעון כסף. מהם בתי החצרים? שאין להם שלוש חצירות או שלא מוקפות חומה מימות יהושע בן נון.

משנה ח'

על מה מדברת המשנה? על גאולת בית בבתי ערי חומה. **מה הדין לווים בבתי ערי חומה?** מוכרים מתי שרוצים גואלים מתי שרוצים וגם אחרי היובל. **ישראל שירש את סבו הלוי איך גואל?** מחלוקת לרבי כסדר גאולת ישראל. לחכמים בגלל שזה ערי הלוויים גואל כסדר הלוויים. **לוי שירש את סבו הישראל?** לכו"ע גואל כסדר ישראל שזה לא ערי הלוויים. לסיכום: לרבי לקבל סדר גאולת לויים צריך להיות לוי בערי הלוויים ולחכמים העיקר שיהיה ערי הלוויים. **בערי הלוויים האם מותר לשנות לטובה?** אסור שכתוב ושדה מגרש עריהם לא ימכר והרי אנו רואים שכן מותר למכור אלא שלא ישנה אפ"י לטובה. **בערי ישראל האם מותר לשנות?** לטובה כגון משדה למגרש וממגרש לעיר מותר ולהפך אסור שזה רעה.